

LU OPEN MINDED

Digitālā bērnība: padomi digitālās paaudzes audzināšanā

Prof. Zanda Rubene

6. lekcija

Padomi rīcībspējīga bērna audzināšanai digitālajā kultūrā

Atļaujošais audzināšanas stils

- Pieaugušie ir **atsaucīgi bērnu vajadzībām, taču neizvirza bērnam prasības** un noteikumus.
- Bērni neapzinās rīcības/uzvedības robežas, bet tās ir nepieciešamas, lai iemācītos regulēt savu darbību, nepieciešams drošības pamats, kas atļaujošā audzināšanas stils nepiedāvā.
- Vecāki kritiski neizvērtē bērna patiesās vajadzības, palīdzot viņam izvēlēties, kas viņam tiešām ir nepieciešams. Nereti šādi vecāki izlutina bērnus, dodot tiem visu, kas pašiem trūcis bērnībā. Arī šajā gadījumā bērnu uzvedību var būt asociāla un nepieņemama.

Nolaidīgais audzināšanas stils

- Pieaugušie nav ne pieprasoši, ne atsaucīgi, jo ir “atbrīvojušies” no bērna vajadzībām. Tehnoloģijas kā sarunu biedrs un aukle. Šāda stila vecāki ir vairāk pašcentrēti nekā bērncentrēti.
- Stila izplatīšanās saistīta ar vecāku nodarbinātības palielināšanos, sadzīves problēmām un stresa situācijām, kas iniciē viņu nolaidību jeb neiesaistīšanos audzināšanā.
- Nolaidīgā audzināšanas stilu piedzīvojošiem bērniem trūkst ne tikai robežu, bet arī emocionālas atsaucības, viņi var justies vientuļi un nevajadzīgi, pievērst uzmanību ar nepieņemamu uzvedību.

Autoritatīvais audzināšanas stils

- Ietver vecāku **prasības un atsaucību**, ir bērncentrēts audzināšanas stils. Vecāki ir pieprasoši attiecībā pret bērnu, bet bērniem ir telpa autonomijai un patstāvīgu lēmumu pieņemšanai; komunikācija balstās uz pieaugušo un bērnu konstruktīvām sarunām un sadarbību, vecāki nosaka robežas, akcentējot savas un bērna patiesās vajadzības.
- Vecāki ir orientēti uz bērna labizjūtu un viņu sociālās interakcijas balstītas uz cieņpilnām attiecībām. Akceptējot bērna individualitāti, ļauj bērnam pašam konstruēt savu identitāti, tādejādi neierobežojot bērna pašizpausmi. Autoritatīvais audzināšanas stils ir vērsts uz sadarbību, veicinot bērna rīcībspēju.

Daži padomi digitālās paaudzes pārstāvju audzināšanai

- Palīdzēt bērnam orientēties pasaulē, no mazotnes ļaujot viņam mācīties būt patstāvīgam un sociāli rīcībspējīgam, attīstot viņā drosmi domāt un rīkoties.
- Patstāvīga un atbildīga cilvēka audzināšana, kas sasniedzams, savlaicīgi attīstot refleksijas spēju, t.i., kritisko spriestspēju.
- Nepieciešams mainīt pieaugušo domāšanas veidu – bērnu jāuztver nevis kā radījumu, kurš vēl nesaprot, ko dara, bet gan kā cilvēku, kuram ir savs viedoklis, kas ir respektējams.
Savstarpēja cieņa, nevis paklausība ir audzināšanas mērķis. Jo tikai tas, kurš ir piedzīvojis cieņu pret sevi, spēs respektēt citus.

Digitālās paaudzes audzināšanas principi

- Robežas – noteikumi, prasības.
- Rutīna – konstruktīvu paradumu tīkla izveide.
- Režīms – patstāvīga laika/ darbību strukturēšana

“Viņi vēlas pārvarēt briesmas. Viņi varētu būt vairāk nodrošināti ar aizsarglīdzekļiem, **bet tad tiktu izpostīts pats galvenais.** Viņi cenšas kļūt kompetenti – un kompetence ir tā, kas padara cilvēkus tik drošus, cik viņi spēj būt.”

Jordan B. Peterson «12 Rules for Life. An Antidote to Chaos», 2018.

11. noteikums: Neuztraucies par bērniem, kad viņi brauc ar skeitbordu.

Paldies!

studijas@openminded.lv